

Anbefaling til udarbejdelse af beredskabs- og værdiredningsplaner

Formål

En **beredskabsplan** beskriver de foranstaltninger, der er truffet for at forhindre utilsigtede hændelser (FØR) samt det beredskab der skal sætte museet i stand til at yde den bedst mulige beskyttelse af personale, gæster, samlinger og bygninger mod følgerne af enhver truende hændelse (UNDER) som f.eks. brand, vand- og stormskade samt andre situationer som personskade, tyveri, røveri, terror og hacker- eller virusangreb. Yderligere beskriver den, hvilke aktiviteter der skal iværksættes efter hændelsen for ikke at forværre situationen men sikre den efterfølgende genopretning og drift (EFTER).

En **værdiredningsplan** er en selvstændig plan under beredskabsplanen, hvor de vigtigste genstande i samlingen, som museet har prioriteret, først skal sikres/reddes i forbindelse med en trussel mod samlingen som eksempelvis ved brand- og vandskade.

Jura og myndighed

Hverken beredskabsplanen eller værdiredningsplanen er lovpligtige, men Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler, at man har dem.

Det kommunale Brandvæsen under Beredskabsstyrelsen er myndighed over for museets sikkerhedsindretninger, og ved et eller flere årlig(e) besøg godkender det brandslukningsudstyr, flugtveje mv., medens det er kommunens tekniske forvaltninger, der jfr. Bygningsreglementet godkender rummenes indretning i forhold til flugtveje og nødbelysning.

Overordnede krav til en god beredskabsplan

FØR

Planen skal indeholde de forebyggende foranstaltninger, som museet foretager for at forhindre hændelser. Yderligere bør den indeholde de tiltag der evt. kan iværksættes af afværgende karakter.

Museet kan forebyggende opbygge aftaler med de interessenter, der kan indgå i beredskabet og som vil kunne tilkaldes i forbindelse med en hændelse.

Eksempel på disse aftaler kan være midlertidige opbevaringssteder (herunder opfyldelse af de krav der stilles til disse f.eks. omkring sikringsniveau og frysekapacitet) samt skadeservice, konservatorstøtte, transportkapacitet, vagtselskab til midlertidig bevogtning, div. håndværkere (typisk dem der anvendes til dagligt, såfremt de kan tilkaldes) mv.

Denne del af planen skal være kendt for de medarbejdere, der skal iværksætte dette.

Beredskabsplanen skal baseres på en risikovurdering af de enkelte hændelsestyper, som kan ramme museet (se f.eks. planmaterialet fra ODM's forvalternetværk, ROS modellen (risiko- og sårbarhedsanalyse) Beredskabsstyrelsen, ABC Beredskabsplanen eller Riksantikvariäembetets Handbok i katastrofberedskap och restvärdesräddning). Beredskabsplanen kan desuden indeholde en handleplan for forbedringer af bygninger og installationer eller ændringer af rutiner til minimering af risiko. ABC Beredskabsplanen indeholder f.eks. tjeklister til at finde "mangel-områder" i forbindelse med risikovurderingen.

ANBEFALINGER 2021

Beredskabsplanen skal yderligere, som minimum indeholde følgende:

- Kontaktliste med information om hvem der skal indkaldes til hvilke formål:
 - 1) eksternt: f.eks. Redningsberedskab, politi, eksterne interessenter.
 - 2) internt: f.eks. ledelse, samlingsansvarlig, konservator.
- Organisation af krisestyringsstab med angivelse af hvem der gør hvad – før, under og efter hændelsen.
- Udpegning af samlingssteder for publikum og personale
- Værdiredningsplan for akut og efterfølgende værdiredningsindsats
- Planer over samtlige bygninger og magasiner
- Rutiner for vedligeholdelse af planen herunder afholdelse af brandøvelser, førstehjælp m.v.

Værdiredningsplanen bør indeholde følgende:

- Prioriteringsliste: Hvad skal reddes først, hvordan skal det reddes.
- Plantegninger med de prioriterede genstande indtegnet (Anvend samme koncept som orienteringsplanerne (O-planer) til ABA-anlæg – Se f.eks. [Kulturministeriets Vejledning – Værdiredningsplan](#)).
- Ansvarsfordeling; hvem har ansvar for hvad: f.eks. koordinering af genstandsevakuering – herunder aftaler om midlertidig opbevaring, frysning m.v.
- Kontaktliste over eksterne interessenter.
- Liste over de materialer der er nødvendige ved en hændelse, f.eks. transportkasser, emballeringsmaterialer – og hvor de forefindes.
- Plan for nød-genhusning af samlinger – herunder adresser på frysefaciliteter for vand-skadede arkiv- og biblioteksmaterialer.

Kopier af ovenstående plan skal forefindes eksternt et sikret sted.

Redningsberedskabet bør inddrages i udarbejdelsen og dermed være bekendt med værdiredningsplanen, så den om muligt kan iværksættes i forbindelse med beredskabsindsatsen.

Planen skal vedligeholdes.

Kulturarvsinstitutioner skal til en årlig besigtigelse og dialog invitere redningsberedskabet, så de kender institutionens forhold.

Det bør overvejes om museet evt. i samarbejde med flere museer i lokalområdet bør have aftaler med frivillige (f.eks. det frivillige beredskab, Beredskabsforbundet) om assistance i forbindelse med værdiredning.

UNDER

Den del af beredskabsplanen medarbejdere skal agere på i forbindelse med en hændelse, skal være et praktisk redskab; og planen bør derfor være:

- Handlingsorienteret – Planen skal give et overblik over de hændelser, der skal handles på, og hvem der skal udføre dem.
- Overskuelig – Planen bør ikke være for lang. Beskrivelser af hvordan konkrete opgaver skal udføres kan med fordel placeres i action cards (Instrukser).
- Ajourført – Procedurer for opdatering af planen bør beskrives i indledningen.
- Realistisk – Planen bør tage højde for aktuelle forhold for f.eks. bemanning og andre ressourcer.
- Tilgængelig – Action cards (Instrukser) bør placeres tilgængeligt, således at de er tilgængelige for dem, der skal anvende dem.
- Læst og forstået – Udbredelse af denne del af beredskabsplanen er en af grundforudsætningerne for at få etableret en beredskabskultur i organisationen.
- Afprøvet – Rutiner for afprøvning af planen kan med fordel beskrives i indledningen.

I forbindelse med brand er der indgået aftale mellem en række centrale myndigheder og aktører om procedurer for følgeskadebekæmpelse gældende for redningsberedskaberne med henblik på at sikre bygninger og løsøre - og dermed nedbringe omkostningerne ved brand.

Ifølge aftalen kan redningsberedskabet iværksætte følgeskadebekæmpelse i to faser:

- Fase 1: Har til formål at standse følgeskadeudbredelsen. Fase 1 kan iværksættes af redningsberedskabets indsatsleder uden forudgående undersøgelse af, om der er forsikret.
- Fase 2: Har til formål at afklare skadeomfanget samt kunne foretage en rensning og renovering af de skadede bygninger og/eller løsøre. Fase 2 kræver accept fra forsikringsselskab eller institution og iværksættes af forsikringsselskabet.

[Vejledning om følgeskader efter brand findes i sikringsguiden på Forsikring og Pension's website.](#)

EFTER

Denne del af beredskabsplanen handler om at håndtere forhold og beslutninger i tiden efter en hændelse på den mest hensigtsmæssige måde. I denne genopretningsfase bør fokus være på genstande, bygninger og personale m.v.

Hensigten er at begrænse de skadevirkninger hændelsen har haft på hele institutionen, sikre beskyttelse og håndtering af genstande og værdier, minimere de driftsforstyrrelser, som en hændelse kan have og søge en situation, hvor den normale drift kan genoprettes så hurtigt som muligt.

Elementer der kan indgå:

ANBEFALINGER 2021

- Udarbejdelse af konsekvensanalyse og beslutningsgrundlag
- Håndtering af nye risici skabt af hændelsen
- Krisehåndtering – krisestyring - kommunikation
- Rollefordeling herunder anvendelse af ressourcer internt og eksternt
 - o Beslutning om håndtering af genstande
 - o Beslutning om evt. håndtering af personalemæssige udfordringer
 - o Beslutning om håndtering af de bygningsmæssige udfordringer
- Samlet plan for genopretningen

Endelig bør der foretages en evaluering af beredskabsplanen, hvor fejl rettes og manglende informationer skrives ind.

Til udarbejdelse af planer findes skabeloner og nærmere beskrivelser her:

Beredskabsplan:

<http://museumstjenesten.com/beredskabsplan/> tilgået 9/1 2021

ABC Beredskabsplan er udarbejdet i et samarbejde mellem Museumstjenesten, Topdanmark og Bevaringscenter Nord. Her findes der overskuelige aktionsplaner for brand, vand og krise tillige med uddybende oplysninger om brandslukningsudstyr og forebyggelse af hændelser og følgeskader.

<https://www.dkmuseer.dk/nyhed/museernes-beredskabsdag-har-i-en-plan> , tilgået 9/1 2021, hvor der kan downloades en skabelon til beredskabsplan udarbejdet af ODM's forvalternetværk.

Værdiredningsplan:

https://slks.dk/fileadmin/user_upload/0_SLKS/Dokumenter/Museer/Museernes_arbejdsopgaver/Vejledning_vaerdiredningsplan.pdf tilgået 9/1 2021

På Kulturministeriets Sikringsudvalgs hjemmeside findes en udførlig vejledning til udarbejdelse af en værdiredningsplan.

Litteratur:

Det svenske Rigsantikvarembede har udgivet publikationen:

Nilsen, Lisa (red.), 2011. Riksantikvarieämbetets Handbok i katastrofberedskap och restvärdesräddning (rvr) för konst- och kulturhistoriska samlingar, byggnader och miljöer, <https://www.raa.se/publicerat/9789172095199.pdf> tilgået aug. 2020

ICOM International Committee for Security har udgivet publikationen:

Handbook on Emergency Procedures, rev. 2019, ed. Willem Hekman

http://network.icom.museum/fileadmin/user_upload/minisites/icms/pdfs/2019_Emergency_Handbook_english.pdf tilgået aug. 2020

Bekæmpelse af følgeskader efter brand udgivet af F&P - vejledning 2013:

<https://www.sikringsguiden.dk/media/1793/vejledning-foelgeskade-efter-brand-september-2013.pdf> tilgået 9/1 2021

Beredskabsstyrelsen: ROS modellen Introduktion og vejledning: Beredskabsstyrelsens model for risiko- og sårbarheds analyse, 2006

https://brs.dk/globalassets/brs---beredskabsstyrelsen/dokumenter/krisestyring-og-beredskabsplanlagning/2020/rosmodel/-brugervejledning_ros-modellen-.pdf tilgået 9/1 2021

Getty Conservation Institute har udgivet publikationen, "Building an Emergency Plan":

https://www.getty.edu/conservation/publications_resources/pdf_publications/pdf/emergency_plan.pdf tilgået 22/2 2021

Historic England rådgiver om beredskabsplanlægning på siden, <https://historicengland.org.uk/advice/technical-advice/emergency-and-fire/emergency-planning-advice/>

Historic England har udgivet publikationen "Emergency Planning for Historic Houses", der indeholder en skabelon på engelsk. Navnlig er deres Action Cards meget overskuelige og vil med fordel kunne oversættes og indføres i en dansk version af en værdiredningsplan:

<https://historicengland.org.uk/content/docs/advice/house-notes-emergency-response-plan-examplepdf/> begge tilgået 22/2 2021